

National Endowment
for Democracy
Supporting freedom around the world

Пише: Здравко Ранковић,
Ревија "Колубара", (13. јун 2011)

ПОРУКЕ И ОПОМЕНЕ ИЗ ПРОШЛОСТИ

Општине су у Кнежевини Србији, као основни облици какве-такве локалне самоуправе становништва, установљене 1839. године пред абдикацију кнеза Милоша Обреновића. Наиме, 29. марта те године Министарство унутрашњих дела наложило је свим окружним начелницима да приступе формирању градских (Београд), варошких и сеоских општина.

Народ сваке општине, свеједно да ли је била у питању варошка или сеоска општина, бирао је себи по једног главног кмета ("председатеља") и два његова помоћника. Њих тројица чинили су првобитну општинску управу – примирителни (мировни) суд који је могао пресуђивати у споровима чија вредност није већа од 100 гроша и изрицати казне до три дана затвора и до десет удараца штапом.

Управљање општинским финансијама регулисано је уредбом којом је одређено да свака општинска каса има два кључа, по један код председника и једног од његових помоћника. У њу су се, у верошким условима, приходи стицали од општинских касапница, кантара, механа и дућана, од панађура, "жиропађе" и сл. Дозвољаван је и "умерен прирез" (данас бисмо рекли самодопринос) за подмирење каквих знатнијих општинских потреба (грађење цркве, школа и судских кућа, калдрмисање улица, постављање мостова и чесми итд.), с тим да он "не треба да буде на терет народу нити да се чини без знања правитељства".

Уредбом из пролећа 1840. прецизирано је да за општинске кметове и њихове помоћнике имају бити бирали "најпоштенији, најразумнији и најважнији у општини људи, који ће како општинске, тако и правитељствене (државне) послове најтачније отправљати".

Није, бар до сада, утврђен датум установљења општине у Ваљево, па ни датум избора њене прве управе. Зна се само толико да су у њу ушли трговац Миливој Томић (председник), Павле Гавриловић и Коча Поповић. Претпостављамо да је тај избор учињен још у пролеће 1839. године.

У ваљевском варошком окружењу основане су тада многобројне сеоске општине, настале од једног, два или три села, ретко кад од четири. А читав оновремени Ваљевски округ, по пространству приближан данашњем Колубарском округу, био је подељен на 106 општина. У Кнежевини Србији било их је 1.251.

Много шта се у временима иза 1839. године мењало у функционисању локалних самоуправа, од поступка по коме су оне биране, преко територијалне распрострањености до свакојаких надлежности. Неједнаке су биле и могућности за испољавање грађанске воље о пословима од заједничког интереса. Све то је, дакако, карактеристично и за историјат ваљевске општине, односно града Ваљево.

Уверени да би се о томе могла написати и обимна студија, овде обраћамо пажњу на поне-

ке потоње карактеристичне моменте.

Кад је у пролеће и лето 1862. године пописивано ваљевско становништво и његова имовина, процењено је да општинско имање вреди 320 дуката цесарских. Мада имовински није била одвећ сиромашна, општина је тада ипак заостајала иза ваљевске

цркве, чија је имовина вредела 470 дуката. Заостајала и иза низа појединаца. Први човек ваљевске вароши, Коста А. Стојишић, био је, на пример, имовински три пута моћнији од општине којом је управљао.

Полицијска и понека друга државна власт је, иначе, много кад била надређена у односу на локалну самоуправу. Зато се и могло догодити да у лето 1885. године, решењем окружног начелства, буду у једномесечном трајању "удаљени од дужности" одборници Општине ваљевске.

Бан Дринске бановине је 20. јула 1932. посегао за још драстичнијом мером – одборнике је сасвим разрешио од њихове дужности. Сличних примера је и те како имало и раније, а и доцније. На предлог ваљевског средског начелника, министар унутрашњих послова је 7. марта 1934. године сменио дотадашњег председника општине Косту Тодоровића и поставио Марка Бабића, да би 22. августа 1935. уместо Бабића за председника Градске управе у Ваљево поставио Александра О. Ломића, средског начелника у пензији. Ломић се, међутим, показао сасвим дораслим тој дужности; међу 60 досадашњих ваљевских градоначелника он свакако спада у неколицину најделотворнијих.

У најновије време слична мера је у односу на ваљевску општину предузета крајем 2006. године распуштањем општинске Скупштине и именовањем привременог Општинског већа. Та привременост трајала је пуних годину и по дана.

Понекад су, пак, сами бирачи прибегавали преким мерама да би остварили своју већинску вољу. Дугогодишњи ваљевски председник Милош Глишић је добио у априлу 1882. године на изборима свега два гласа, па се, незадовољан исходом, забарикадирао у општинском стану. Ваљевци су онда провалили врата и председника на рукама однели до пијаца и тамо га бацили.

Ваљево је крајем 2007. године законски проглашено за град, такав статус су истовремено добили и суседни Шабац, Лозница и Ужице, али и двадесетак других регионалних средишта у Србији. Сличан искорак у Ваљево је, међутим, учињен још једном у његовој историји – 27. септем-

бра 1933. Тада је Одбор Општине ваљевске, у заједништву са представницима варошких грађанских удружења, одлучио да варош Ваљево прогласи за град.

Иначе, међу 60 досадашњих првих грађана ваљевске вароши, шесторица су имали презиме Тадић (данас у Србији актуелно) и бивали у извесном

међусобном сродству. Један од њих, Љубомир Тадић, стрељан је 1868. године због сумње за саучесништво у убиству кнеза Михаила Обреновића. Овде већ спомињани Марко Бабић умро је робијајући у Сремској Митровици јер је председниковао у Ваљево за време Другог светског рата. Самоубиством у Београду окончао се 1905. живот Лазара Лазаревића, некада најимућнијег међу Ваљевцима, јер није био у стању да издржи пословни банкрот.

Кад се у данашњим дебатама о моделима децентрализације Србије осврћемо у прошлост, ваља свакако имати у виду и чињеницу да су крајем 19. и почетком 20. века биле установљене окружне самоуправе са својим скупштинама и окружним посланицима у њима. На ту праксу подсећа садашња територијална организованост у Хрватској.

Овремено ваљевско градско подручје распрострањено се на 905 километара квадратних. Чини га 78 насеља. Веће је него два некадашња среза у Ваљевском округу. На једном рубу су Дивчибаре, на другом Доњи Таор са ужичке стране Повлена, трећи је Влашчић, четврти Кланица и Веселиновац. Кад ће и како ће људи из тих далеких места да остваре понека права и понеке своје интересе у по много чему далеком Ваљево? У десетогспратном здању по коме се разместила многољудна Градска управа. Такве централизације у историји Ваљево и ваљевског краја никада није бивало.

Пројекат "Децентрализација у Србији" представља серијал истраживачких текстова, који има за циљ да информише и охрабри грађане Србије да преузму одговорност за развој својих локалних средина и да их подстакне на размишљање и акцију. Пројекат се реализује уз финансијску помоћ НЕД. Текстовете из истраживачког серијала можете пронаћи сваког понедељка веб сајту www.localpress.org.rs. почев од 30. маја 2011. године.

ДСС: ПРОТИВ НАТО САМИТА

Градски одбор Демократске странке Србије Сомбор саопштио је да је одржавање Стратегијске војне конференције за партнере, коју је у Београду организовала Савезна команда за трансформацију НАТО пакта, за ДСС неприхватљиво из више разлога.

- Прво, Република Србија је Резолуцијом Народне скупштине прогласила војну неутралност и зато је недопустиво да ми будемо домаћини скупа који организује НАТО. Оваква одлука јесте фактички излазак из војне неутралности. Друга спорна ствар, јесте тема конференције. Стратегија НАТО пакта донета на самиту у Лисабону утврђује низ питања, која се тичу територијалног интегритета и суверенитета Републике Србије. НАТО директно говори да је подржавао обуку косовских безбедносних снага и да је захваљујући тој подршци на Косову успостављен, како они кажу „мир и сигурност за припаднике етничких мањина“ - саопштава ДСС.

Тај документ, додаје се у саопштењу, тражи подршку за очување суверенитета појединих земаља која имају спорна територијална питања. Наводе се Молдавија, Грузија, Јерменија, али се ни на једном месту на тражи подршка за територијални интегритет Србије.

- Даље, тај документ дефинише улогу НАТО пакта, као неког ко ће интервенисати где год су његови интереси угрожени, а руководи се искуством са Балкана. И сада о тим ставовима треба да се расправља у Београду и Београд томе треба да да подршку. Надасве, НАТО пакт је као војни савез бомбардовао Републику Србију, нанео огромне људске жртве и материјалну штету и ова конференција, очигледно шаље поруку да је све заборављено и да су они нама опростили што су нас бомбардовали. Овај скуп у Србији, не подржава огромна већина њених грађана, али то нимало не брине актуелни режим, који полако, али сигурно, гура Србију у НАТО – каже се у саопштењу Градског одбора ДСС Сомбор.

АКЦИЈА САВЕТА OMLADINSKE MREŽE G17 PLUS

ОДЕЋА ЗА ДЕЦУ

Savet Omladinske mreže G17 plus je prethodnog četvrtka gostovao u Školi „Vuk Karadžić“ u Somboru. Tokom posete članovi Saveta Omladinske mreže G17 plus su uručili skromnu donaciju učenicima ove škole koji žive u Domu za decu bez roditeljskog staranja „Miroslav Mika Antić“ u vidu odeće koja je skupljena u prethodnom periodu.

- Želeli smo da svojim skromnim poklonom ukažemo na lošu

situaciju u kojoj žive deca bez roditeljskog staranja, te da se ukaže društvu na neophodnost pomoći toj deci. Omladinska mreža G17 plus će i u narednom periodu nastaviti da pomaže kako Dom za nezbrinutu decu, tako i ŠOSO „Vuk Karadžić“, jer smatramo da je od izuzetne važnosti da društvo prepozna ovaj problem i da se pokuša poboljšati položaj ove dece – kaže se u saopštenju Saveta Omladinske mreže G17 plus Sombor.

SAJAM INOVACIJA, KOOPERACIJA I PREDUZETNIŠTVA „INOCOOP 2011.“

ZAJEDNIČKI NASTUP NAŠIH PRIVREDNIKA

Dvanaesti sajam inovacija, kooperacija i preduzetništva INOCOOP 2011. biće održan u terminu manifestacije "Dani piva" od 25. do 27. avgusta u zrenjaninskoj hali „Medison“. Organizatori sajma su Regionalna privredna komora Zrenjanin i Opšte udruženje preduzetnika Zrenjanin, u saradnji sa Turističkim centrom Zrenjanina. Sajam je prilika da se afirmišu rezultati u oblasti proizvodnje i pružanja usluga, kao i inovacije, kooperacije i preduzetništvo.

Regionalna privredna komora Sombor će organizovati nastup na sajmu INOCOOP 2011. za mala preduzeća i preduzetnike iz regiona RPK Sombor, prema interesovanju preduzetnika za učešće na

ovoj manifestaciji. Sve informacije mogu se dobiti na sajtu Komore Zrenjanin www.rpkomora-zr.co.rs ili na adresi dragan.stevanovic@rpkombor.co.rs

Na svih dosadašnjih jedanaest sajmova učestvovalo je preko 1.700 izlagača iz zemlje i inostranstva, što ovoj manifestaciji daje i internacionalni karakter. Pod sloganom inovacija, kooperacija i preduzetništva u strukturi sajma dominira proizvodna delatnost sa preko 85 odsto, dok ostatak predstavljaju turističke i uslužne delatnosti. Po organizacionoj strukturi učesnici sajma mahom su preduzetnici, mada učešće u značajnoj meri imaju i velike kompanije, udruženja, agencije i predstavnici starih zanata.